

Kvinner Frivillige Beredskap

Glimt fra arbeidet i Nord-Østerdalen

Kronprinsesse Märtha tok initiativ til en beredskapsorganisasjon for kvinner, og den 9. april 1951 ble Kvinner Frivillige Beredskap, KFB, stiftet. Grunnleggerne var H.K.H kronprinsesse Märtha, statsminister Einar Gerhardsen og stortingsrepresentant Claudia Olsen. Kronprinsesse Märtha var organisasjonens første president og høye beskytter. I dag er Prinsesse Astrid organisasjonens høye beskytter, og H.M. dronning Sonja er ærespresident. KFBs mandat var å søke å samordne kvinners innsats for å styrke landets beredskap.

De første arbeidsoppgavene var å registrere frivillig kvinnelig arbeidskraft til nødvendige arbeidsoppgaver i tilfelle ulykker, naturkatastrofer eller krig. KFB hadde som oppgave å danne registreringskomitéer i kommunene. De registrerte frivillige til helsevesenet, jordbruket, bedriftslivet, sivilforsvaret og det militære forsvaret. Kvinnene kunne selv velge hvor de ville la seg registrere. Det var en forutsetning at arbeidet i KFB ikke skulle belaste de deltagende organisasjoner økonomisk. Driftsstøtten til KFB ble derfor bevilget over forsvarsbudsjettet.

I 1956 startet arbeidet med å etablere fylkeskomitéer. Det var for å avlaste det lille KFB-sekretariatet når det gjaldt kontakten med registreringskomitéene. Dette

Plakat om Kvinner Frivillige Beredskap, som var 50 år i 2001.

virket stimulerende på arbeidet med informasjon og skoloring.

Ryggraden i KFB sitt beredskapsarbeide var de frivillige kvinneorganisasjonene, som Bondekvinnelaget/Bygdekvinnelaget, Norges Husmorforbund/Husmorlaget, Nasjonalforeninga for folkehelsen/Helselaget, Lotteforeningene, Sanitetsforeningene, osv.

KFB Hedmark ble konstituert 17. mars 1958. Fra årsmeldinger ser vi at Tynset registreringskomité har gjort en kjempebra jobb, for 620 kvinner har registrert seg til diverse oppgaver.

På 1960 tallet var opplysningsvirksomhet om totalforsvaret til kvinnene et stort løft og viktig for å gjøre KFB kjent. Det var jevn vekst i antall registreringskomitéer. På sentralt nivå markerte KFB seg stadig i samfunnsdebatten, om kvinners plass i forsvaret, aksjon for å få flere kvinner i kommunestyrene, og andre saker som hadde med likestilling å gjøre. Hedmark hadde i 1960 23 registreringskomitéer.

Tynset KFB hadde ca. 700 registrerte. Agnes Sandbakken var formann, og de arrangerte førstehjelpskurs i samarbeid med Saniteten. Kurset ble ledet av Gunvor Eliassen og oversøster Gunvor Rye ved Nord-Østerdal Sykehus, med assistanse av overlege Edv. Eliassen. Det virker som at sykehuset så at det var viktig med registrert sykehushjelp på frivillig basis.

Det ble god fremgang for KFB i Hedmark. Registreringskomitéer, førstehjelpskurs, selvhjelpskurs og jordbrukskurs var nå i gang i hele vårt langstrakte fylke. På Storsteigen landbruksskole ble det arrangert traktorkurs for kvinner våren 1960. (Se artikkel i Årbok for Nord-Østerdal 2022) I 1962 ble det valgt registreringskomité i Alvdal. Martha Enget var første formann. I Folldal var det også konstituert registreringskomité.

Fra årsmeldinger mm, kan en lese at 1964 har vært et kronår for KFB Hedmark. Det var arrangert en meget omfattende konferanse, med mange tunge og viktige temaer, bl.a. Fylkets Helseberedskap, Kvinner i det militære forsvar, ABC-våpnene og deres virkninger og Sivilforsvarets

oppgaver, bl.a. kurs i selvhjelp.

På slutten av året kom det brev fra KFB sentralt, angående det å søke om økonomisk støtte fra kommunene. Sist i brevet står det: «Har ikke komitéen skrivepapir og utkast til formulering av søknad, kan dette bli tilsendt på anmodning ifra sekretariatet».

Notater fra møter i 1968, hvor fylkeskomitéens formann Elsa Solberg deltok:

4. mars møte i Ytre Rendal med bra fremmøte av representanter fra stedlige foreninger og lag. Registreringskomite ble stiftet, og formann ble Eva Lombnes Nilsen. Ordfører Borgen deltok også på møtet.

5. mars møte på Tynset, bra fremmøte, hvor også ordfører Per Often og oversøster ved sykehuset var til stede.

6. mars møte i Alvdal. Bra fremmøte hvor også lensmannsfullmektig Per. B. Steihaug og oversøster Gerd Ligård ved Alvdal Sjukestue og pleiehjem var til stede. Møtet ble ledet av registreringskomiteens formann Martha Enget.

Fra fylkets årsmelding 1970: «Dette året ble det satset mye på kurs og kursing av instruktører, 15 stykker fra Kongsvingerdistriktet i sør til Folldal i nord og fra Hamar og Romedal, ble utdannet til instruktører fra «Helsedirektoratets beredskapskurs i førstehjelp og hjemmets sykepleie». 14 instruktører ble også utdannet fra Sivilforsvarets skole i «selvhjelpskurs». Videre i årsmeldingen står det at mange kommuner i Hedmark har avslått søknaden fra registreringskomitéene om bevilgning. Fylkesmannens kontor skal ta seg av denne saken og informere sine ordførere om KFB's viktige beredskapsarbeide.

I 1974 ble KFB medlem av Folk og Forsvar, som de hadde samarbeidet godt med i mange år. I 1975 var det 328 registrerings-

komiteer rundt om i landets kommuner. I 1976 gikk Stortinget inn for å øke bevilgningen til KFB. De la vekt på at KFBs informasjonsarbeide måtte styrkes, og i 1978 ble det ansatt generalsekretær som daglig leder.

Litt fra opplysningsmøter rundt om i Hedmark i 1977

Os 21. februar. Til stede var representanter fra Os kommunes administrasjon med ordfører Tore Christoffersen i spissen. Ellers representanter for kvinnene i kommunestyret, Innkvarteringsnemnda, helsesøster, Tolga og Os HV-område og ellers lag og foreninger. Ordføreren lovet all mulig støtte om det ble dannet registreringskomite i Os. Alfhild Syrstad (NH) også kommunestyrerepresentanter ble kontakt i Os, og at det var mulig å få til en komite senere.

Tolga 22. februar. Representanter fra kommuneadministrasjon, ordfører Anders Jonsgård, kvinner i kommunestyret og en god representasjon fra de kommunale beredskapsnemnder. Brannsjefen, skolestyrer ved Tolga skole, oversøster ved Tolga/Os Sykehus, bestyreren ved Tolga Pleiehjem, samt representanter for lag og foreninger. Et meget godt møte med en beredskapsbevist kommune. Tolga registreringskomite ble rekonstituert med Karen Jordet fra Vingelen Bondekvinnelag som kontakt.

Tynset 23. februar. Forfall fra kommunens administrasjon, men til stede var kvinnene i kommunestyret, representanter fra Tilflytningsnemnda og Innkvarteringsnemnda, Arbeidskontoret, lensmann, adm. oversøster ved fylkessykehuset Tynset, Tynset HV-område, samt fra lag og foreninger. Møtet ble ledet av formann i Tynset registreringskomite, Jorunn Sand-

trøen. Det var merkbar interesse for KFB og det ble sagt at «Det var jammen på tide vi fikk denne opplysningen». Det var heller ikke vanskelig å få utvidet komiteen, spørsmålet var heller hvor mange foreninger og lag kunne få bli med.

Kvikne 24. februar. Ingen fra Tynset kommune møtte, men ellers representanter for Kvikne skole, Kvikne Pleiehjem, Tynset HV-område, samt lag og foreninger på Kvikne. Kvikne registreringskomite ble utvidet og de så frem til samarbeide med Tynset registreringskomite. Borghild Storli fortsatte som formann.

Alvdal 25. februar. Til stede representanter fra Alvdal kommune, fra den kommunale beredskapsnemnd, lensmannskontoret, helsesøster, Alvdal HV-område samt lag og foreninger. Møtet ble åpnet av ordfører Kåre Blystad som ønsket KFB velkommen og la stor vekt på betydningen av beredskapsarbeidet. Stor interesse ga utslag i at Alvdal registreringskomite ble utvidet og ny formann ble Ingrid Sølne fra Steien Helselag.

Folldal 28 februar. Dårlig fremmøte, som nok skyldtes at møtet kolliderte med Riksteaterets forestilling. Blant de fremmøtte nevnes representanter for Folldal kommune med ordfører Håvard Bonesvoll i spissen, skolestyrer ved Kirkekretsen skole, helsesøster, Folldal HV-område og representanter for lag og foreninger. Interessen var stor, og ordføreren mente det var viktig med en komite i Folldal. Dette ble også presisert av HV-kaptein Grimsbu. Folldal registreringskomite hadde vært uten formann i mange år. Komiteen ble utvidet og flere skulle komme med.

Øvre Rendal 1. mars. På grunn av skolens vinterferie var ikke fremmøte særlig stort. Til stede var bl.a. kommune-

kasserer, formannskapssekretær, kvinner i kommunestyret, representanter for Tilflyttningsnemnda, Jordstyret, skolestyret for Berger skole, Rendalen HV-område og repr. for lag og foreninger. Det var enighet om at Øvre Rendal måtte ha sin egen komite. Bondekvinnelaget hadde allerede valgt representanter. Øvre Rendal registreringskomite ble stiftet med Sigrid Bjøntegård fra Bondekvinnelaget som formann. Diskusjonen var både positiv og humørfyllt og fortsatte en god stund etter møtets slutt.

Ytre Rendal 2. mars. Fremmøte var dårlig, men det møtte representanter fra Sosialkontoret, kvinner i kommunestyret, Forsyningsnemnda, Jordstyret, samt fra lag og foreninger. Møtet ble ledet av Fylkeskomitéens formann Eva Lombnes Nilsen, som også er formann i Ytre Rendal registreringskomite. Det ble en god diskusjon og man kom inn på lokale problemer, for eksempel lagring av brennstoff til traktorer og lignende ved en eventuell krise eller krigssituasjon. Ytre Rendal registreringskomite ble utvidet og Eva Lombnes Nilsen fortsatte som formann. Det vil også bli et godt samarbeide med komiteen i Øvre Rendal.

De fleste av de 24 opplysningsmøtene i fylket var holdt i kommunenes egne lokaler og nesten alle kommunene dekket også utgifter til servering på møtene.

KFB-arbeidet videre

I 1982 stanset registreringsarbeidet, ikke minst fordi arbeidskraft-myndighetene ikke bidro slik det opprinnelig var forutsatt. Da registreringsarbeidet ble nedlagt, ble informasjon og skolering av tillitsvalgte en stadig viktigere oppgave for KFB.

En viktig oppgave for KFB på 1980-

Fra møte i fylkeskomiteen i 2004 på Langodden. F.v.: May Wenche Raabe, Grete Langodden, Grete Nordbæk og Marit Ramsberg Odden.

tallet, var å sette søkelys på beredskap ved at fylkeskomiteene og KFB-komiteene søkte om representasjon i fylkenes og kommunenes beredskapsråd. Noen steder fikk de delta på beredskaps- og kommunevernøvelser. Det var bare lottene og KFB som sørget for at den kvinnelige del av befolkningen fikk informasjon om forvarsaken.

Alvdal KFB hadde kurs i førstehjelp og sivil redningstjeneste. Instruktører fra Hedmark Røde kors, og kurskostnader ble dekket av Direktoratet for sivilt beredskap. Det var traktorkurs i Alvdal i 1985, hvor 15 alvdalskvinner fikk instruksjon i traktorkjøring, med 3 t. teori og 12 t. praksis. Felleskjøpet og Storsteigen stilte med instruktører.

I 1987 skaffet Alvdal KFB «Redningssekk», som inneholdt utstyr til legene. Redningssekken er til å ta på ryggen, når legen må ut på oppdrag utenfor kjørbær vei. Det ble også kjøpt to gjenopplivingsdukker, voksen- og barne-størrelse. De ble

også overlevert til helsetjenesten. Til kommunens redningsbil ble det anskaffet hydraulisk kutter. «Alle» lag og foreninger i bygda ga tilskudd til disse kjøpene.

KFB Hedmark hadde i 1990 opplysningsmøte med vekt på kvinnes og familiens rolle i totalforsvaret ved Fylkets beredskapsledelse og leder i KFB sentralt. Møtet var på Myklegard Løten og hadde godt oppmøte. Og det var selvhjelpkurs 12 t. regionvis, v/Sivilforsvaret.

Det var stand på Hamar Mart'n i 1991: Beredskap i nærmiljø. Spørreskjema om beredskap delt ut i gågata på Hamar. På fylkesårsmøtet samme året var det orientering om «Farlig last», ved Statens Vegvesen.

KFB Hedmark gjorde i 1992 en undersøkelse om produksjon og arbeidskraft på gårder i seks kommuner i fylket. Det ble sendt ut 2000 spørreskjemaer. Dette for å se hva vi hadde av selvforsyning, og om hva som skjer med gårdsdrifta ved en

eventuell mobilisering. Det viste seg at mange har beredskapstjeneste, uten å ha noen ordning med erstatningspersonell. Undersøkelsen ble gjort i samarbeide med fylkeslandbrukskontoret.

Alvdal KFB hadde stand på midtsommerdagene 1996, sammen med brann-

Stand på Midtsommerdager i Alvdal. Blant anna informasjon om redningsbåten for regionen, stasjonert på bilhenger ved Femunden.

vesenet i bygda og Gjensidige Forsikring. Temaer var forebygging av ulykker/skader og husholdningens beredskapslager.

I 1998 gjorde Alvødal KFB avtale med politiet og kommunen om forpleining ved leteaksjoner og andre ulykker. Det ble utarbeidet instruks for forpleining, med skriftlige avtaler om levering av matvarer, samt navneliste med telefonnummer. Navnelistene ble levert til politi og redningsledelse i kommunen. Den som ble oppringt hadde ansvar for å iverksette oppdraget, etter utarbeidet arbeidsliste. Denne avtalen har vært benyttet, både med oppdrag fra politi og fra kommunen. Alvødal KFB hadde og innsamlingsaksjon for brannsikkert varmluftapparat til bruk inne i redningsteltet mm. De fikk bidrag fra 34 lag/foreninger, sum kr 32 000,-.

Navneskifte

Organisasjonen Kvinner Frivillige Beredskap har skiftet navn til Norsk Totalforsvars Forum, NTF. Navneskiftet ble gjennomført 1. januar 2019 med bakgrunn i at vi har fått et mer likestilt samfunn. Videre innså organisasjonen det hensiktsmessig å synliggjøre sitt engasjement for totalforsvaret.

De oppgavene KFB hadde tidligere, er videreført og betydelig styrket i NTF. Organisasjonen har som formål å styrke landets beredskap ved blant annet å spre opplysning om Norges totalforsvar og beredskap, og arbeide for å styrke det sivile samfunns muligheter til å møte krisesituasjoner i fred, samt å være pådriver overfor myndighetene i beredskaps-spørsmål.

Dette utdraget fra KFB sin historie, viser at det har vært mye engasjement, for at vi alle bør være bedre forberedt. Jeg minner om KFB sitt gamle slagord: «*Det er sannsynlig at det usannsynlige skjer*».

Kilder

- Jubileumsskrift: *Kvinner Frivillige Beredskap 50 år*
- *KFB Hedmark sin historie 1958–2006*
- *Alvødal KFB 55 år*